

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Kutseõpetaja õppekava

Jaanika Vint
MITTETRADITSIOONILISE ÕPPIJA ÕPIOSKUSED KÕRGKOO LIS KUTSEÕPETAJA
ÕPPEKAVAL ÕPPIMISEKS
bakalaureusetöö

Juhendaja: Dotsent Mari Karm

Tartu 2017

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1. Mittetraditsiooniline õppija kõrgkoolis	5
1.2. Õpioskused	6
1.3. Ülikoolis õppimiseks vajalikud õpioskused	8
1.4. Õppimist takistavad tegurid	9
1.5. Uurimise eesmärk ja uurimisküsimused	11
2. Metoodika.....	12
2.1. Valim	12
2.2. Andmete kogumine.....	13
2.3. Andmeanalüüs	14
3. Tulemused	17
3.1.Ülikoolis õppimiseks vajalikud õpioskused	17
3.2. Õppimist toetavad ja takistavad tegurid	23
4. Arutelu.....	26
4.1. Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus	28
Kokkuvõte	29
Summary	30
Tänuõnad	31
Autorluse kinnitus	32
Kasutatud kirjandus.....	33
Lisad	37
Lisa 1. Juhend uuritavatele	37
Lisa 2. Intervjuu kava	38

Sissejuhatus

Tänapäeva ühiskonnas on vaja inimestel kiiret kohanemisvõimet ja valmisolekut muutusteks. Edu saavutamiseks on oluline teadvustada vajadust pidevalt juurde ja ümber õppida, olla ettevõtlik ja loov, et kiirelt muutuv keskkonnas toime tulla (Eesti elukestva õppe ... 2014). Ajakohane on järjepidev õppeprotsess, mis püüdleb selliste eesmärkide poole, nagu uue ja tänapäevase teabe omandamine, oskuste ja tehnikate arendamine ning isikliku enesehinnangu tõstmine (Ruohotie & Korpelainen, 2008).

Beljajevi ja Vanari (2005) andmetel on aasta-aastalt suurenenud selliste üliõpilaste hulk, kes ei tule kõrgkooli otse gümnaasiumist. Täiskasvanud õppija on esmase hariduse kätte saanud ja pöördunud hiljem õppimise juurde tagasi ning enamasti ei ole õppimine tema põhitegevus (Eensaar, 2003; Haidak, 2009). Roosalu (2010) on oma kogumikus välja toonud, et ligi 5% kõigist meie 25–64-aastastest töötab õpingute ajal või jätkab õpinguid töö kõrvalt.

Psüühiliste protsesside kontrollimine ja suunamine ning tegevuste ja nende elluviimiseks vajalike strateegiate teadlik valimine on tänase õpilase jaoks asendamatud oskused nii hariduse omandamisel kui ka hilisemas tööelus (Kikas & Toomela, 2013; Wolters, 2010). Elukestvas õppes osalemiseks vajavad täiskasvanud õppijad õpioskusi. Üliõpilaste õpioskuste arendamine on aktuaalne, kuna teadmistepõhise ühiskonnaga peavad kaasnema inimeste paranenud oskused toime tulla suure hulga informatsiooniga ning iseseisvalt õppida ka hilisemas elus (Cottrell, 2001).

Mitmes uuringus on käsitletud kutseõppe valiku motiive ja õpinguid mõjutavaid tegureid (Espenberg, Beilmann, Rahnu, Reincke ja Themas, 2012; Tüür, 2013). Roosalu, Roosmaa, Saar ja Tamm, (2012) tõid oma uuringus välja õpinguid mõjutava tegurina õpingute ühendamise lastekasvatamisega ning töö kõrvalt aja leidmise õpinguteks. Beljajev ja Vanari (2005) uurisid täiskasvanu õppimist ja õpioskuste arendamist ning lisasid, et õppimise peamiseks eesmärgiks on kohanemine ümbritseva maailmaga.

Varasemalt on Täht, Harro, Must ja Realo (2013) on uurinud täiskasvanud õppija õpihoiakuid ja õpimotivatsiooni kõrgkoolis õppides. Täiskasvanu eas nõuab õppimine pühendumist ja oma ressursside jagamist mitmeteks aastateks ja pidevat motivatsiooni leidmist (Tüür, 2003). Samas pole teada, milliseid õpioskusi täiskasvanud õppijad ülikoolisõppimiseks kasutavad.

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis. Bakalaureusetöö viiakse läbi kvitatiivse uurimusena hetkel kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppivate õppijatega, kasutades fotointervjuud.

Bakalaureusetöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antaks teoreetiline ülevaade. Teises peatükis kirjeldatakse uurimustöö metoodikat. Kolmandas peatükis on välja toodud uurimuses saadud tulemused ning neljandas peatükis arutletakse saadud tulemuste üle.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Mittetraditsiooniline õppija kõrgkoolis

Kõrgharidust on omandama asunud mittetraditsioonilised tudengid – sellised sotsiaalsed grupid, kes on varem jäänud kõrgkoolist kõrvale või on olnud teistega võrreldes kõrgkoolis alaesindatud (Roosalu, Roosmaa, Saar & Tamm, 2012). Mittetraditsiooniline õppija on eelkõige selline täiskasvanud õppija, kellel oli enne kõrgkooli õppima asumist paus õpingutes ja kes õpib kõrgkoolis paindlikes õppevormides, mis on kohandatud töötavate õppijate vajadustele – st esmajoonelise tsükliõpe, kaugõpe, sh Avatud ülikooli kaudu (Roosalu et al., 2012).

Traditsiooniliselt on kõrgkoolis õppijateks noored täiskasvanud vanuses 18-25 (Belajev & Vanari, 2005). Lääne kultuuris on ajaloolise muustrina olnud 18 aastane isik täiskasvanu (Kasworm, 2003). Seda kinnitab ka meie seadusandlus. Eesti Tseviilseadustiku üldosa seadus (2008) ütleb, et isik on täisealine, kui ta on saanud 18-aastaseks. Hariduse kontekstist lähtuvalt määratletakse täiskasvanuks saamist eaga, millal isik end ise tunneb ning on valmis vastu võtma otsuseid, mis puudutavad teda ennast ja teisi (Eensaar 2003; Illeris 2003).

Belajev ja Vanari (2005) andmetel on aasta-aastalt suurenenud selliste üliõpilaste hulk, kes ei tule kõrgkooli otse gümnaasiumist. Eestis on keskmisest vanemate üliõpilaste osakaalu kasvutrend, mis näitab, et üle 25-aastaste üliõpilaste osakaal on kasvanud (Haaristo & Kaldoja, 2010; Roosalu, Roosmaa, Lindemann & Reiska, 2013) ja eriti on täiskasvanud õppijate seas naisi (Kasworm, 2003; Lunberg, 2003; Roosalu et al., 2013).

Täiskasvanud õppija on inimene, kes on esmase hariduse kätte saanud ja pöördunud hiljem õppimise juurde tagasi ning enamasti ei ole õppimine tema põhitegevus (Eensaar, 2003; Haidak, 2009; Lunberg, 2003). Ta õpib muude kohustuste, näiteks töö- ja pereelu kõrvalt (Haidak, 2009; Lunberg, 2003). Haaviste (2009) defineerib täiskasvanut kui sõltumatu isikut, kes tahab ise otsustada oma elu puudutavate küsimuste üle ja selle üle, mida õppida.

Schuetze ja Slowey (2002, viidatud Roosalu et al., 2012 j) toovad kokkuvõtlikult välja kolm kriteeriumi mittetraditsioonilise õppija määramiseks:

- Haridustee eripärast lähtuv: haridustee „käänulisus”, õppimise erinev tähtsus, eluetapist sõltuv motivatsioonitase;
- Sisenemistest lähtuv: kõrgkooli sisenemise aeg ja viis, nt kas kohe pärast keskkooli ja seal sooritatud eksamite baasil või muul viisil, nt toetudes varasemale töökogemusele, tehes testi vmt tõendamaks oma pädevust õppimiseks;

- Õppeviisist või õppekorraldusest ja/või intensiivsusest lähtuv (osa- või täisajaga õpe, õpingute seotus muude kohustustega nagu palgatöö, pereliikmete eest hoolitsemine jm).

Täiskasvanud õppijad tulevad õppima kindla ootustega, nad peavad oluliseks eelnevaid kogemusi ja õpitava seostamist (Lään, 2014). Täiskasvanud õppijat iseloomustab enesejuhtimine. Ennastjuhtivat õppimist soodustavad mitmed isikuomadused: iseseisvus, järjekindlus, eesmärgikindlus, õpioskused ja motivatsioon (Märja, Lõhmus & Jõgi, 2003).

Täiskasvanud õppija teadvustab endale, mida ta õppida tahab ja teeb seda kõigi muude kohustuste kõrvalt.

1.2. Õpioskused

Uuritud on palju erinevaid õpistrateegiaid, - oskusi ja meetodeid ja püütud klassifitseerida, kuid kindlat ülevaadet konkreetset õpioskuste kohta on keeruline anda, sest väidetavalt on ka erinevatel autoritel isemoodi kujutus sellest, mida võib pidada õpioskusteks ja mida mitte (Krull, 2000).

Kikas (s.a.) defineerib, et õpioskused on oskused õpitavat omandada ja mõista, seostada seda eelnevalt õpituga, struktureerida ja kasutada, teadvustada ja vajadusel ümber struktureerida. Eristatakse metatasandi oskusi: oskust jälgida ja olla teadlik sellest, mida ja kuidas õpitakse, õpioskust luua ja säilitada õpimotivatsiooni ning saavutada õppimisel vajalik emotsionaalne seisund.

Üliõpilaste õppimist analüüses eristatakse pindmist ja sügavat õpihoiakut (Biggs & Tang, 2008). Pindmine suhtumine lähtub soovist saada ülesandega ühele poole võimalikult väikese vaevaga, samas jättes mulje, et kõik nõudmised on täidetud. Emotsionaalselt muutub õppimine vaearikkaks. Sellega ei käi kaasas vaimustust ega hea meelt õppimisest. Sügava õpihoiakuga üliõpilasele on omane aktiivne teadmiste konstrueerimine ja kasutamine, samuti püüe mõista ainet kui tervikut. Sügava õpihoiaku puhul seostab üliõpilane õpitavat oma varasema kogemusega.

Õpioskusi on seostatud õpipädevusega. Õpipädevuse ehk õpioskustena (*ingl k learning competencies, learning skills, study skills*) määratletakse uskumuste, hoiakute, oskuste ja metateadmiste kogumit, mis soodustab õppimist – uute teadmiste, oskuste ja uskumuste omandamist ja olemasolevate ümberstruktureerimist (Jõgi & Aus, 2013). Põhikooli riiklikus õppekavas (2014) tuuakse välja, et õpipädevus on suutlikkus organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ja rühmas ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks ja

karjäärivalikuteks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ja seda plaani järgida; kasutada õpitut erinevates olukordades ja probleeme lahendades; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi, motiveeritust ja enesekindlust ning selle põhjal edasise õppimise vajadusi. See kattub ka Kikkase (s.a.) väljatoodud õpioskuste valdkonnaga.

Hattie, Biggs ja Purdie (1996, viidatud Krull, 2000 j; Ots, 2005 j) analüüsisid erinevaid õpioskustealaseid uurimusi ja eristasid kolme õpioskuste valdkonda.

- Kognitiivne valdkond - oskused, mida on vaja konkreetsete ülesannete lahendamiseks. Näiteks märkmete tegemise, mnemotehnikate kasutamise, loengu kuulamise jms oskus
- Metakognitiivne valdkond - oskused, mis hõlmavad õppimiseks tehtavate pingutuste planeerimist, teostamist ja jälgimist ning tingimuslikku teadmist ehk seda, millal, kus, miks ja kuidas kasutada konkreetseid õpimeetodeid ja -võtteid. Näiteks õppimise eesmärgistamine, õige õpimeetodi valik, enesehindamine jms
- Afektiivne valdkond - oskused, mis hõlmavad õppimiseks vajalike emotsionaalsete seisundite kujundamist, kontrollimist ja hoidmist. Näiteks õpimotivatsiooni hoidmine, positiivse enesekontseptsiooni loomine, toimetulek ebaõnnestumistega jms.

Õppimise eesmärgiks on mõista keerulisi protsesse, mis on meie elus olulised (Dismore, 2016) ning kohaneda ümbritseva maailmaga (Beljajev & Vanari, 2005). Edu saavutamiseks on oluline teadvustada vajadust pidevalt juurde ja ümber õppida, olla ettevõtlik ja loov, et kiirelt muutuvas keskkonnas toime tulla (Eesti elukestva õppe..., 2014). Elukestvas õppes osalemiseks vajavad täiskasvanud õppijad õpioskusi. Õppija saab oma õppimisoskust arendada, kui ta õpib tundma ning katsetab erinevaid õpistrateegiaid, -tehnikaid ja -võtteid (Beljajev & Vanari, 2005).

Erinevatelt autoritelt on välja toodud erinevad õpistrateegiad ja õpioskused.

Goodi ja Brophy (1995, viidatud Kikas, s.a. j) eristavad 5 üldist strateegiat:

- kordamine
- uue ja olemasoleva vahel seoste loomine
- teadmiste organiseerimine
- õppimise jälgimine
- afektiivsed strateegiad - motivatsioon, ärevuse allasurumine, tähelepanu kontsentreerimine jne.

Fisher (2004) on välja pakkunud 6 konkreetsemat õppija põhioskust:

- oma õppetegevuse eesmärgistamine

- oma aja organiseerimisoskus
- oskus küsida küsimusi
- oma õppetegevuse refleksiooni oskus
- seoste loomise oskus varasemate ja uute teadmiste vahel
- oskus leida õppimiseks sobivaim stiil ja meetod.

Gettinger ja Seibert (2002) on jaotanud õpioskused 4 põhikategooria alla:

- kordamisel põhinev
- protseduuriline õppimine
- kognitiivsed strateegiad
- metakognitiivsed oskused

Õpioskuste valdkonnad moodustavad seotud terviku. See tähendab, et edukas õppija peab valdama neid kõiki (Beljajev & Vanari, 2005). Kuigi erinevad autorid tõstavad esile erinevaid õpioskusi, siis tuleb leida enda jaoks õige õppestrateegia, mis on kõige olulisem.

1.3. Ülikoolis õppimiseks vajalikud õpioskused

Riigi ja tööandjate seisukohast vaadatuna on üliõpilaste õpioskuste arendamine aktuaalne, kuna teadmispõhise ühiskonnaga peavad kaasnema inimeste paranenud oskused toime tulla suure hulga informatsiooniga ning iseseisvalt õppida ka hilisemas elus (Cottrell, 2001).

Kirjeldades ülikoolis õppimiseks vajalikke oskusi, toob Cottrell (2001) välja 6 erinevat õpioskust:

1. iseseisev õppimine - vastutuse võtmine õppimise ees, õppima õppimine, uue õpitu rakendamine, reflekteerimine, ennastjuhtiv õppimine, enesetunnetamine;
1. gruppitöö - kuulamisoskus, töötamine erinevate gruppidega, meeskonnatöö oskus;
2. probleemide lahendamise oskus - ajaplaneerimine, tähtaegadest kinnipidamine, organiseerimisoskus, teadmiste ja oskuste rakendamine uutes olukordades, õpitu seostamine reaalse eluga;
3. suhtlemine - suuline eneseväljendamine, ettekannete tegemine, arvuti kasutamine, suhtlemine erinevate inimestega kasutades erinevaid meediavahendeid;
4. infotehnoloogia vahendite kasutamine - kontori tarkvara (tekstitöötlus, tabelitöötlus, e-mail), interneti kasutamine;
5. informatsiooni juhtimisoskus - võimeline koguma, käitlema, valima ja tõlgendama erinevaid andmeid, kasutades infotehnoloogia vahendeid, et suurendada uurimisoskusi ja salvestada informatsiooni.

Edukatel õppijatel on head enesereguleerimise oskused, eriti õpitegevuse planeerimisel, eelteadmiste aktiveerimisel ja seostamisel (Azevedo & Cromley, 2004).

Ülikoolis on täiskasvanu ennastjuhtiv õppija. Märja jt (2003) arvates ennastjuhtivaks õppijaks arenetakse. Belajev ja Vanari (2005) nimetavad ennastjuhtivaks õppijaks inimest, kes suudab ise oma õppimist planeerida, leida sobivad õppimistegevused ja neid ellu viia ning oma õppimise tulemusi hinnata. Kõrgharidusastmes õppija õpihoiakud on otseselt seotud sellega, missugune on tema arusaam õppimisest ja nägemus iseendast ning kuidas õppija tajub enda ümbritsevat akadeemilist keskkonda (Richardson, 2011). Samuti on õppimine vahend vaimu ergastamiseks (Märja et al., 2003). Täiskasvanud õppijate hulk on suurenenud, kes ei tule kõrgkooli otse gümnaasiumist (Belajev & Vanari, 2005). Nende puhul on suureks probleemiks vähesed õppimisoskused, mis teeb õppimise alustamise ning teostamise raskeks (Valk, 2004, viidatud Belajev & Vanari, 2005 j). Eesti õpilaste õpikäsitlused ei vasta kaasaja nõudmistele, mis eeldavad kõrgemal tasemel mõtlemisvõimet, mitmesuguseid metakognitiivseid oskusi, õppimisoskusi, mis on seotud probleemide lahendamise ja iseseisva otsuste vastuvõtmisega (Belajev & Vanari, 2005).

Psüühiliste protsesside kontrollimine ja suunamine ning tegevuste ja nende elluviimiseks vajalike strateegiate teadlik valimine on tänase õpilase jaoks asendamatud oskused nii hariduse omandamisel kui ka hilisemas tööelus (Kikas & Toomela, 2013; Wolters, 2010). Tudengina on vaja osata leida aega õpinguteks, tööks kui ka pere liikmete ja seltsielu tarvis (Cottrell, 2011).

Oluline on ka rühmatöö oskus. Märja jt (2003) arvates on rühmatöö oskus kui lisaväärtus õppijatele ja seisneb võimaluses arendada oma sotsiaalseid oskusi. Oskus teiste inimestega konstruktiivseid arutelusid pidada on vajalik igale inimesele nii tööl, koduses pereringis kui ka ühiskonna liikmena.

Ülikoolis tuleb arendada õpioskusi, et saavutada eduelamust oma tegemistes ning ettevõtmistes nii õpingutes kui väljaspool kooli.

1.4. Õppimist takistavad tegurid

Täiskasvanu eas õppimine nõuab pühendumist ja oma ressursside jagamist mitmeteks aastateks ja pidevat motivatsiooni leidmist. Õppimist takistavaid tegureid võib olla mitmeid, need võivad olla nii inimese seest tulevad põhjused kui ka välised tegurid (Tüür, 2013).

Täiskasvanu õpimotivatsioon on enamasti seesmine (eneseaustus, enesekindlus, soov ennast

realiseerida, saavutada tunnustust) või ka väline (soov saada paremat tööd ja rohkem palka) (Märja et al., 2003).

Erinevad autorid (Roosalu et al., 2012; Tüür, 2013) toovad välja järgmised tegurid, mis võivad takistada mittetraditsioonilise õppija õpinguid:

- õpetamise tase;
- õppetöö korraldus;
- ajaplaneerimine töö ja pereeluga;
- õppegrupi sisesed suhted;
- õppetöö sidumine praktika ja tööl käimisega;
- õpikeskkonna korraldus.

Cross (1981, viidatud Roosalu et al., 2012 j) liigitas kolme rühma tegurid, mis täiskasvanute arvamusel takistavad õppimist: indiviidi hetkeolukorrast tulenevad; süsteemist tulenevad; (eel)häälestusest tulenevad. Inimese hetkeolukorrast tulenevad takistused seonduvad tema töö- ja pereeluga vastavas eluetapis. Süsteemist tulenevad institutsionaalsed või struktuursed takistused hõlmavad kõrgkoolide endi tööpõhimõtteid, mis heidutavad või takistavad täiskasvanutel õpingute jätkamist, näiteks õppimisvõimaluste vähesus, õppetöö sobimatu toimumisaeg, kõrge õppemaks või vähene õppekorralduse paindlikkus. Eelhäälestusega seonduvad raskused puudutavad selliseid isikuomadusi, mis on kujunenud varasemate koolikogemuste käigus, näiteks kahtlus õpingutega toimetuleku osas või usk, et ollakse hariduse omandamiseks liiga vana.

Täiskasvanud õppijad peavad oluliseks toimivat tugivõrgustikku ja ennekõike perekonna näol (Tüür, 2003). Ruuli (2004, viidatud Tüür, 2003 j) uuringus kirjeldati, et täiskasvanud õppijatel esineb õpimotivatsiooni langust ja õpingute katkestamise mõtted. Täiskasvanud õppija toob õppeprotsessi kaasa oma kogemused ja eelnevad teadmised ning vajadused, mida õpetajal tuleb arvestada (Märja et al., 2003). Merriam, Caffarella ja Baumgartner (2012) rõhutavad, et täiskasvanute õpetamise puhul tuleb arvestada ka nende enda varasemate kogemustega ning oluline on varasemate ja uute teadmiste sidumine omavahel. Väga suurt rolli mängib õpingute juures koolitaja isiksus (Tüür, 2003). Täiskasvanute koolitaja teadvustab enda jaoks õppijate õpingute eesmärgi ning koolitaja aitab õppijatel eesmäärke saavutada ja vastutab selle eest, et need täidetud saaksid (Mezirow, 1997).

Kehv õppekorraldus ja mitte vajalikud õppeained on õppimisele takistavaks (Roosalu et al., 2012), samas midagi muuta ei saa, kuna ained on õppekava alusel määratletud (Beljajev & Vanari, 2005).

Õppimist takistava tegurina mõjub ka see, kui õppetöökorraldus on läbi mõtlemata ja ülesanded tunduvad mõttetud (Tüür, 2013). Tüür (2003) ütleb, et ekslik on arvata, et täiskasvanud õppija on üleliia iseseisev ja motiveeritud, tegelikkus on see, et ka täiskasvanud õppija vajab õpingute edukaks läbimiseks nii õpetaja julgustavat sõna kui ka oma rühmaliikmete ja lähikondlaste toetust.

1.5. Uurimise eesmärk ja uurimisküsimused

Käesolevas töös käsitletakse mittetraditsioonilist õppijat kui täiskasvanud õppijat, kes on asunud õppima kõrgkooli töö ja/või pere kõrvalt. Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis.

Uurimuse eesmärgi täitmiseks sõnastati järgmised uurimisküsimused:

- Kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad erinevate õpioskuste kasutamist ülikoolis õppides?
- Kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis?

2. Metoodika

Antud uuringus kasutati kvalitatiivset uurimisviisi sisuanalüüsi meetodil, mis annab võimaluse sõnaliste tekstide analüüsimiseks (Laherand, 2008). Töö eesmärk oli koguda informatsiooni mittetraditsiooniliste õppijate õpioskuste kohta kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis.

2.1. Valim

Uurimisobjektid valiti eesmärgipäraselt, mitte juhusliku valimi menetlust kasutades (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara, 2005). Valimi moodutamisel lähtuti kindla kriteeriumiga inimrühmadest (Õunapuu, 2014).

Antud uuringus olid uuritavate valiku kriteeriumiteks:

1. õppimine kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval;
2. õppimine sessioonõppe vormis, teisel õppeaastal;
3. töökoha omamine ja /või alaealiste laste kasvatamine.

Valim koosneb viiest üliõpilasest, kes õpivad kutseõpetaja õppekaval. Kaks on meessoost ja kolm naissoost täiskasvanut. Uurimuses osalejad olid erinevatest valdkondadest: kutseõpetaja, lasteaia õpetaja ja logistika erialalt. Erialasid ei saa taustaandmetes välja tuua, kuna uurimuses osalejate konfidentsiaalsus võib kaduma minna. Uuritavate leidmiseks kasutati isiklikke kontakte. Uuritavatega lepitati intervjuu aeg kokku suusõnaliselt.

Tabel 1. Uuritavate taustaandmed

Pseudonüüm	Vanus	Töokoht	Alaealised lapsed	Eelmise õppeasutuse lõpetamisaasta
Robert	25	Jah	Ei	2015
Priimula	56	Jah	Ei	1983
Ants	30	Jah	1	2014
Imbi	29	Jah	1	2011
Maria	24	Jah	Ei	2012

Tabelis 1 on esitatud uuritavate taustaandmed. Uuritavate identiteedi kaitsmiseks anti osalejatele pseudonüümid, et tagada nende konfidentsiaalsus.

2.2. Andmete kogumine

Uurimismeetodina kasutati fotointervjuud. Fotointervjuu on uurimismeetod, kus fotod aitavad käivitada intervjuud (Harper, 2002) ja toovad esile sügavamad mälestused. Igapäevaelu pildistamine rikastab intervjuudest tulenevat teavet, mis muidu võib kaduma minna (Bukhave & Huniche, 2016). Fotode kasutamine intervjuus ajendab selgitama, mis motiveeris seda fotot tegema, ning aitab esile tuua erinevaid vaatenurki, mis mõjutavad igapäevaelu (Bukhave & Huniche, 2016). Uurimuses osalejatel paluti teha fotosid ning paluti jäädvustada neid hetki, mil uurimuses osaleja õpib. Uurimuses osalejatele saadeti e-posti aadressile juhend tutvumiseks, kus selgitati, et õppimine võib toimuda koolis, kodus või hoopis ootamatus kohas. Välja valitud uuritavate poolt ei olnud äraütlemist. Fotod paluti teha enne õppesessiooni, selle kestel ja pärast õppesessiooni 12 päeva jooksul. Fotod paluti saata uurija e- posti aadressile. Fotode kogused on välja toodud tabelis 2.

Tabel 2. Intervjueeritavate poolt tehtud fotode arv

Kus foto tehtud/ foto autor	Kodus	Koolis	Tööl	Mujal	Kokku
Robert	1	1	1		3
Priimula		5		6	11
Ants	10		4		14
Imbi	11	1	1	1	14
Maria	2	1		1	4

Fotode põhjal viidi uurimuses osalejatega läbi intervjuud. Uuritavatega lepiti kokku suusõnaliselt intervjuu aeg ja anti teada oletatav intervjuule kuluv aeg. Intervjuu viidi läbi uurija poolt ja teostati kõigi uuringus osalejatega individuaalselt ajavahemikus november 2016 - jaanuar 2017. Intervjuudele eelnes prooviintervjuu ühe kutseõpetaja õppekaval õppiva üliõpilasega. Intervjuu läbiviimiseks prinditi fotod välja ja nende põhjal koostati küsimused.

Intervjueerimisel asetati fotod lauale. Prooviintervjuu läbiviimisel selgus, milliseid küsimusi tuleks esitada, et uurimuses osalejale oleks hea vastata. Prooviintervjuu käigus selgus, et fotode hulk ei ole oluline, kuid fotod aitavad intervjuukava paremini koostada. Fotode põhjal selgus, milliseid küsimusi intervjuu käigus tuli veel esitada.

Fotodest lähtuvalt kujundati teemaplokkid. Intervjuu küsimused koostati vastavate teemaplokkide (õppimine koolis, õppimine kodus, õppimine mujal) järgi. Küsimused esitati fotodele tuginedes ja intervjuu põhiosa hõlmas fotodel nähtava kirjeldamist. Intervjuukava koostamisel rühmitati küsimused kahte teemaplokki. Esimeses osas alustati üldiste küsimustega. Kus see foto on tehtud? Mida sina siin tegid? Järgmised küsimused esitati teemaplokist lähtuvalt intervjuukava järgi. Esitati veel täiendavaid ja täpsustavaid küsimusi vastavalt intervjuusituatsioonile ja vajadusele ning vajadusel suunati intervjueeritav teema juurde tagasi. Palun täpsusta seda! Räägi sellest veel! Teises intervjuu osas küsiti taustandmeid ja paluti uurimuses osalejatel kirjeldada õppimist. Mida sa arvavad õppimisest? Miks otsustasid ülikooli õppima tulla? Kuidas sa leiad aega õppimise jaoks? Mis seob sind valitud erialaga?

Intervjueeritavad said vastata küsimustele omas tempos. Intervjuu ajal tehti märkmeid ning küsimuste järjekord muutus vastavalt fotole. Intervjuu salvestamiseks kasutati mobiilirakendust Voice Memos. See võimaldas salvestisi korduvalt üle kuulata. Lühim intervjuu oli 25 minutit ja pikim 58 minutit. Fotointervjuu tegemiseks oli vaja lauda, kuhu asetada nutitahvel, millelt pilte näha ja lauda, millel märkmeid teha.

2.3. Andmeanalüüs

Antud uurimistöös kasutati andmete analüüsiks kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivses sisuanalüüsis keskendutakse teksti sisule ja teksti andmed pärinevad intervjuudest (Elo & Kyngäs, 2008; Laherand, 2008). Kvalitatiivne sisuanalüüs sisaldab avatud kodeerimist, kategooriate loomist ja jaotamist peakategooriateks (Elo & Kyngäs, 2008).

Andmete analüüsimist alustati intervjuude täies mahus transkribeerimisega. Intervjuusid kuulati korduvalt, et saada võimalikult täpselt kirja. Ühe intervjuu transkribeerimisele kulus kuus tundi. Kõige pikem intervjuu oli kolmteist lehekülge ja kõige lühem intervjuu kuus lehekülge. Kokku saadi transkribeeritud teksti nelikümmend kuus lehekülge.

Transkribeerimisel kasutati fonti Times New Roman, fonti suurus oli 12 ja reasamm 1,15.

Transkribeeritud intervjuud salvestati .txt vormingusse. Seejärel kirjutati paberile välja

uuritavate taustaandmed: pseudonüüm, vanus, töökoht, alaealiste laste arv ja aastaarv, millal

lõpetas eelmise kooli. Kirja pandi ka intervjuu kestvus, transkribeerimiseks kuluv aeg ja lehekülgede arv. Kõigi uuritavate .txt vormingus intervjuude transkriptsioonid laeti QCAMap keskkonda. QCAMap on kvalitatiivse analüüsi tarkvara, mis sisaldab erinevaid tehnilisi võimalusi andmete haldamiseks ja korrastamiseks, teksti lugemiseks ja märkmete tegemiseks, kategooriate loomiseks ja kodeerimiseks ning teksti osade seostamiseks ja teooria loomiseks (Masso, Salvet & Lepik, 2014).

QCAMapi keskkonnas pandi kirja kaks uurimisküsimust. Andme analüüs algas sellest, et tekst loeti korduvalt läbi, et materjali sisse elada ja tunnetada tervikut (Elo & Kyngäs, 2008; Laherand, 2008). Oluline info tõsteti tekstist esile ja sellest tuletati kood. Kahe uurimisküsimuse alla moodustati 69 erinevat koodi. Koodid ühendati kategooriateks, arvestades koodide omavahelisi seoseid. Alakategooriad loodi lõplikult Exeli programmis, kuhu lisati mõlema küsimuse alla moodustunud koodid. Tabelis 3 on välja toodud näide alakategooria moodustamine koodidest.

Tabel 3. Koodidest alakategooriate moodustamine

Koodid	Alakategooria
<ul style="list-style-type: none"> • õppimise planeerimine juhuslikult • õppimise planeerimine teadlikult • ajaplaneerimine • tähtaegadest kinnipidmine • ajapuudus • tähtaegade abil motiveerimine • eesmärgi seadmine õppimiseks 	Planeerimisoskus/ajaplaneerimine

Uurimuse usaldusväarsuse suurendamiseks tehti erinevatel ajahetkedel korduskodeerimist, et leida kodeerijasisene kooskõla (Mayring, 2014). Korduskodeerimisel osade koodide sõnastust muudeti ning lisati koode juurde. Korduvkodeerimist tegi uurija ise ja kaaskodeerijaks oli uurija juhendaja. Peale kodeerimist võrreldi koode ja arutleti nende üle. Koodide sõnastust muudeti, kuid mõttelt koodid kattusid. Koodide sõnastuse ja lisatud koodide osas arutleti, kuni saavutati üksmeelne kooskõla.

Uurija pidas uurijapäevikut. Uurijapäevik aitas paremini organiseerida töö teostamist. Uurija täitis seda regulaarselt ja pani kirja, mis hõlmas aega, planeeritud tegevust, millisesse

etappi jõuti, millised küsimused tekkisid ja mida järgmisena teha. Sissekanded tehti uurijapäevikusse käsitsi ja sinna lisati ka jooniseid.

Tulemused esitati kvalitatiivse sisuanalüüsi käigus tekkinud alakategooriatest lähtuvalt. Tulemuste ilmestamiseks lisati töösse intervjuudest tulenevaid tsitaate. Tsitaate lühendati ja esitati kaldkirjas ning nendes kohtades kasutati märke /.../. Näidetena lisati intervjueeritavate tehtud fotosid, mille kasutamiseks küsiti luba.

3. Tulemused

Käesoleva uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis. Fotode tulemusena võib välja tuua, et enamasti pildistati õppimist kodustes tingimustes arvuti taga või klassiruumis ning vähesel määral töö juures või suvalistes kohtades juhuslikku õppimist.

Antud tulemused esitatakse kahe teemaplokina: ülikoolis õppimiseks vajalikud õpioskused ning õppimist toetavad ja takistavad tegurid.

3.1. Ülikoolis õppimiseks vajalikud õpioskused

Planeerimisoskus (ajaplaneerimine).

Ajaplaneerimisoskus on vajalik õpioskus, et hallata oma aega. Uuringus osalejate kogemused näitasid, et aja otstarbekat kasutamist tuli õppida või see oskus puudus. Uuringus osalejad kirjeldasid, et õppimiseks aega leida oli raske ja keeruline.

Aega tuli õppida leidma ka pereelu kõrvalt. Uurimuses osaleja kirjeldas, et sai õppida vahel siis kui laps magas lõunaund või mängis õues. Intervjuudest selgus, et õppimine planeeriti õhtusesse aega või õpiti öösel ja nädalavahetustel. Õppimist tuli ette ka töö juures. Vastajad rääkisid, et õppimine tuli ette ka ootamatult, oli aega ja kasutati võimalust.

Jupp paberit oli kaasas ja pastakas ja tuli üks hea idee, kasutasin aega ratsionaalselt ära.
(Imbi)

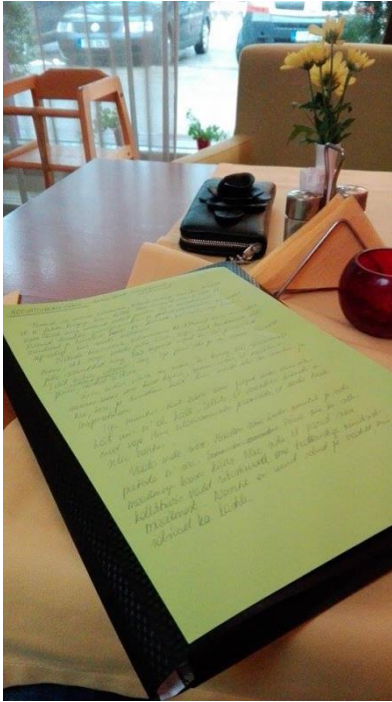

Foto 1. Vaba aja kasutamine õppimiseks (Imbi)

Uurimuses osalejad tõid välja, et ajaplaneerimine alati ei õnnestunud. Kirjeldati, et aega planeeriti õppimise jaoks, kuid kui tuli midagi vahele, lükkus õppimine edasi. Õppimist kuhjus korraka palju ja siis koormus tõusis. Esines ka tähtaegadest mitte kinnipidamist. Puudu jäi planeerimisoskusest, mis aitaks tegutseda vastavalt tähtaegadele.

Kriitiline/analüütiline mõtlemine, seoste loomine õpitava ja oma kogemuse vahel.

Analüüsivõime arendamisel on oluline ülikoolis, kui hästi sa oskad oma seisukohta põhjendada. Intervjueeritavad rääkisid, et kui oli olemas kogemus, osati teooriat paremini seostada praktikaga. Uuringus osalejate jaoks oli oluline, et nad saavad oma igapäevases töös ülikoolis õpitavat teostada ja ideid reaalset kasutada.

Saan seda kasutada praktikas ja ma näen, et see toimib, siis ma tean, et olen õppinud midagi. (Maria)

Üks intervjueeritav tõi välja, et õppurite tasemed on erinevad. Samuti avaldati intervjuus arvamust, et rühma arutelud jäävad nende inimese teadmiste tasemele, kes seal sõna võtavad. Väideti, et on võimalik küll õppida teiste inimeste kogemustest. Samas kirjeldati, kui erinevad on kaasõppurite seisukohad, arvamused ja nägemused ning väärtushinnangud. Mõned uuringus osalejad rääkisid, et kui nad oskavad oma kogemuste pealt midagi seletada, siis nad seda teevad. Tunti ka seda, et on piisavalt teadmisi ja kogemusi, mida teistele rääkida.

Oma tegevuse üle tuleb osata analüüsida, et saavutada ja kogeda paremaid oskusi ja tulemusi. Uuringus osalejad tõid välja, et analüüsivad oma tegevust. Üks intervjueeritavatest

mainis, et seda ta ei analüüsi, mis tuleb hästi välja, pigem kriitilisemalt midagi, mis halvasti läks. Vastajatest kõik tõid välja, et nad analüüsivad oma käitumist, mida oleks võinud ütlemata või tegemata jätta, teisiti teha. Reflekteeriti, kuidas järgmine kord käituma peaks sarnases olukorras. Ühe intervjueeritava üliõpilase poolt tuli välja, et ta analüüsib oma esinemisuskust, milline on tema hääletoon, mis liigutusi ta teeb klassi ees ettekannet esitledes. Mõned vastajatest rääkisid, et peavad teistega rohkem arvetsama, mitte oma arvamust niivõrd peale suruma. Tuli välja, et ka kodused tööd tuleks varem ära teha.

Rühmatöö tegemiseks vajalikud õppimisuskused.

Ülikoolis õppides tuleb ette olukordi, kus tuleb teha rühmatöid. Järelikult on vaja koostööoskust. Intervjueeritavad kirjeldasid, et lihtsam on seltskonnas õppida, kuna siis tulevad välja erinevad seisukohad, toimub arutelu ja enesetunne kindlam. Üks vastajatest tõi välja, et vastutus on suurem. Mõned arvasid, et koos õppida on lihtsam, eriti kui saab olla interneti vahendusel samal ajal.

Rühmatöö tegemise käigus õpitakse ning arendatakse koostööoskust. Vastajad arvasid, et rühmatööd on vajalikud ja koostöötamine on õpetlik kogemus. Rühmas töötades tuleb arvestada erinevate inimestega. Oluline on, kellega koos rühmas ollakse. Positiivseks peeti, et grupitöodes saab ülesanded ära jagada ja tuuakse välja erinevad seisukohad. Kui kõik panustasid rühmatöösse, siis oli motivatsioon suurem koostööd teha. Intervjuudes selgus, et uuringus osalejatel oli omandatud koostööoskusi.

*Kui sul on asjalik rühm, siis kõik panustavad, teevad tööd kaasa, siis on huvitav./.../
Sellise kahtlase väärtusega rühm, kus keegi midagi teha ei viitsi või ei oska, siis tavaliselt teeb üks töö ära./.../ Viimaste nädalate jooksul olen see just mina, kes selle töö ära teeb, hästi tüütu kohati. (Robet)*

Rühmatöö arendab meeskonnatöö oskust ja õpetabki teiste inimestega hakkama saama ja tegema nagu ühiseid otsuseid või arusaama sellest, et inimesed erinevad, arvamused on erinevad. Siis peab jõudma ühisele arusaamale või siis lükkama mõne väite ümber. (Imbi)

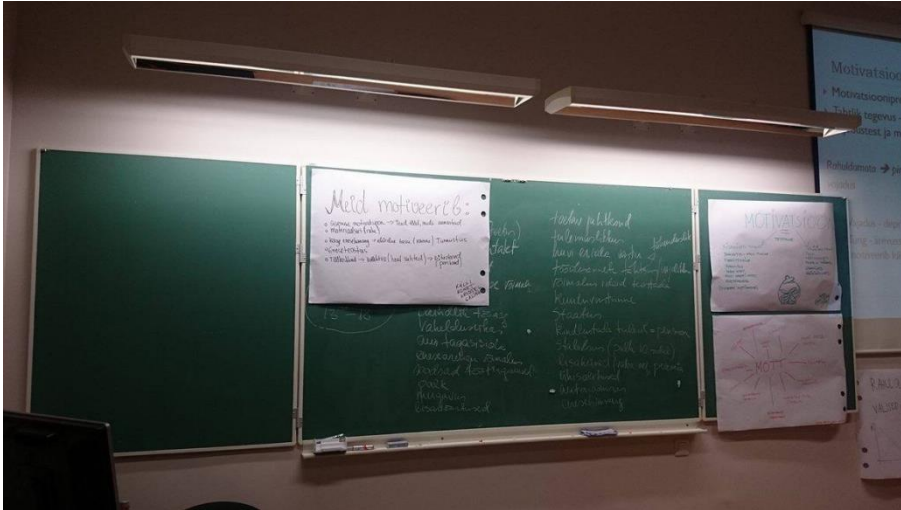

Foto 2. Rühmatöö esitus tahvlil (Priimula)

Vastajad rääkisid, et küsivad õppimise juures teiste grupikaaslaste või lähedaste inimeste arvamust ja jagavad seda ka ise teistele. Kuid välja tuli ka, et üks intervjuueeritavatest auditooriumis ei taha sõna võtta ja teine vastaja rääkis, et kui hakkab tulema teadmine, mida arutleda siis ta võtab rohkem sõna. Teised vastajad väitsid, et meeldib aruteludes osaleda.

Arutelud alati rikastavad, teiste arutelude kuulamine rikastab ennast./.../ Mulle esineda küll ei meeldi aga seletada ikka meeldib./.../Meeldib oma kogemusi jagada. (Imbi)

Õppetöös osalemine.

Õppetöös osalemine on kõrgkoolis õppimise alus. Paar uuringus osalejat rääkis, et teevad endale märkmeid tunnis. Üks osalejatest selgitas, et kui on teema, mis hästi huvitab, siis otsib lisamaterjali. Uuringus osalejad kirjeldasid, et seminarides käiakse kohal, seal läheb aeg kiiresti. Nad lisasid, et meeldisid teemad, mis haarasid kaasa. Toodi välja, et praktikumid on kasulikud kui loengud, kuna seal saadi midagi ise teha.

Arvutioskuse vajalikkus.

Arvutikasutamisioskus on tänapäeval vajalik oskus. Uuringus osalejad kirjeldasid, et arvutikasutamisioskus oli vajalik kodutööde esitamiseks, õppematerjali kättesaamiseks ja rühmatööde tegemiseks ning e-õppeks. Toodi välja ka, et neil on oma kursuse kaaslastega tehtud Facebooki grupp, kus nad suhtlevad omavahel.

Oskused olid ebapiisavad, et kuna mina ei olnud varem üldse nagu arvuti kasutaja./.../ Põhitegevusi tegin seal arvutis, siis selle arendamine on päris suur töö olnud./.../Kui sa oled selle omandanud siis läheb asi nagu mängulisemaks./.../Oli muidugi paanikahäire siis kui ma pidin ülesandeid üles laadima. Kõige raskem oli ülesannet üles laadida. (Priimula)

Oli veebipõhine õpe siis tegelikult alguses oli natuke hirmus, et kuidas seda veebis õppida./.../Veebikursus meeldis mulle väga, et seal oligi, et sa said ise oma aega jagada, millal sa seda tööd teed ja siis olidki nagu kõik kirjalikud tööd. (Imbi)

Foto 3. Kodutöö tegemine arvutis.(Imbi)

Iseseiseva töö tegemise oskus.

Ülikoolis õppides tuleb endal kavandada oma õppimist. Vastajad kirjeldasid, et õpivad omaette. Juhul kui ülesanne tundus keeruline või millestki ei saadud aru, pöörduti kursusekaaslase poole või küsiti õppejõult. Õppematerjalid prinditi välja, slaididele lisati omapoolseid märkmeid ja kirjutati paberile mõisteid, mis tuli selgeks saada. Üks intervjuueeritav väitis, et kannab õppematerjali kaasas.

Võtan selle materjali kaasa igale poole, siis kui mul vaba hetk kuskil tekib, siis ma saan lugeda seda./.../ Hoian autos materjale, siis kui on paus, siis ma saan neid lugeda. (Maria)

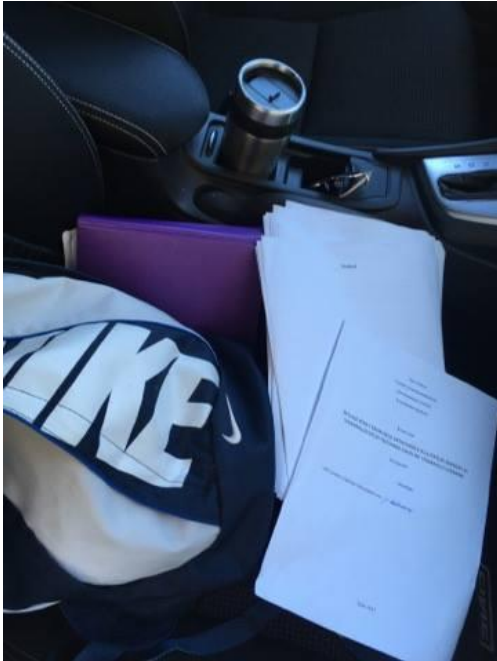

Foto 4. Õppematerjal autos kaasas (Maria)

Mõned mainisid, et laenutavad ka raamatukogust raamatuid, mis puudutavad kohustuslikku kirjandust.

Õpikeskkonna loomine.

Inimesed on erinevad, kuid õppimiseks on kõigil vaja oma kohta. Enamus vastajaid kinnitas, et õpivad arvuti taga. Mõni tõi välja, et vajab kindlat kohta õppimiseks. Kirjeldati, et ka mõnikord minnakse kodust ära, et ei oleks segavaid faktoreid.

Põhiline õppimiskeskond kodus, ma istun, kui ma õpin siis ma olen alati arvuti taga, laua taga niimoodi korralikult peab istuma seal, siis saab nagu keskenduda ka rohkem./.../ Vaja arvutis teha siis arvuti taga, kui ei ole vaja teha arvutis, siis arvuti eest ära ikka laua taga.
(Robert)

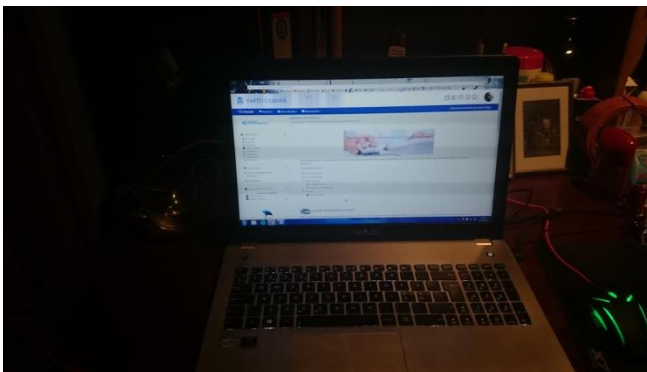

Foto 5. Õppetöö kodus laua taga.(Robert)

Parema õppetöö tulemuse saavutamiseks vajab inimene rahuliku ja vaikset õppekeskkonda, kus ei ole segavaid inimesi või müra tekitavaid helisid.

3.2. Õppimist toetavad ja takistavad tegurid

Olenevalt olukorrast võivad õppimist toetada ja takistada ühed ning samad tegurid. Õppimist toetavaks teguriks toodi välja, et oluline on reaalset elu kooli poolega kokku viia ja oma erialaga seostada. Eduelamuse tekitas, kui saadi teada uusi teadmisi, mida praktikas rakendada ja kui teema pakkus huvi.

Uurimuses osalejad tõid välja, et kui julged ennast väljendada õpivad ka teised, olenemata et sinu arvamus erines teiste omast. Positiivseks peeti, et kui sa oskad oma kogemuse pealt midagi teistele seletada. Mainiti, et meeldisid need ülesanded, kus tunti, et ollakse piisavalt pädev ja et õpitud saab kasutada ka teistes ainetes.

Sain tegelikult päris palju ideid, mida reaalselt kasutada. Siis on nagu huvi ka suurem./.../Eelnevatel aastatel, mis me tegime siis ma olen juba kasutanud mõnes aines./.../ Ma saan reaalselt elus kasutada, siis ma teen huviga, seon oma erialga ja ma saan kasutada hiljem.(Ants)

Uurimuses osalejad tõid välja, et õppimine valmistab rahulolu, kui saadi seda jagada teiste inimestega, andes oma teadmisi edasi, rakendada praktikas või seostada oma tööga. Intervjuudes räägiti, et kui aru ei saada täpselt kodutöö mõttest või, mis materjale kasutada või, kuidas paremini töö valmistada, küsitakse julgelt arvamust õppejõult, kursusekaaslastelt, teistelt tudengitelt ja mentoritelt ning ka perekonna liikmetelt.

Aru ei saa siis saab kursusekaaslaste käest küsida./.../saab küsida ka õppejõu käest./.../küsida teiste tudengite käest. (Robert)

Olen alati küsinud kui vaja./.../kuidas seda paremini teha./.../mis materjale kasutada./.../Kollegide käest, kes seal koolis käinud kunagi.(Ants)

Pead kedagi paluma, näiteks just siis kui sul on oskused ebapiisavad.(Priimula)

Kursusekaaslased, kellega nagu me arutame ja siis saadame ja jagame oma mõtteid. (Maria)

Õppejõud peab olema huvitav, oma teemat huvitavalt edasi andma ja arusaadavalt arvasid vastajad. Arvati, et õpidki juba, kui saad õppejõult midagi uut teada. Oluliseks peeti, kuidas on antud kodutööde juhend ja õppejõupoolne tagasiside. Kui materjali peeti raskeks ja ei saadud töö eesmärgist aru, oli motivatsioon ja huvi ka väiksem.

Õppejõud ja loengud, nende pealt õpid ka hästi palju. Juba see on näha, kuidas mõni õppejõud oskab niivõrd hästi suhelda, tagasisidet anda või siis loengut pidada nii huvitavalt. /.../ Väga hea õpetaja oli seal, rääkis nagu pikalt laialt lahti ja sa läksid kõigega kaasa. (Priimula)

Täiskasvanud inimesed on ennastjuhtivad õppijad ja nad saavad teha valikuid ja teadvustavad, milleks nad õpivad. Intervjueeritud üliõpilased kirjeldasid, et õpivad osaliselt vajadusest, osaliselt enda soovist. Selgitati, et on vaja ka tööl olla. Kuid üks uurimuses osaleja arvas, et kui oled õppima asunud, tuleb pikk päev koolis olla ja vastu pidada. Intervjueeritud üliõpilased rääkisid, et kui loengud on vabatahtlikud, siis pigem ei minda sinna. Toodi välja, et õpitakse ka sellepärast, et on oma töös vaja tunnistust, kui tahetakse jätkata pedagoogilist karjääri.

Mõned uurimuses osalejad kirjeldasid, et õppekava võiks olla kutseõppesüsteemis, kus teooriat vähem ja praktikat rohkem. Selgitati, et teooria peaks olema praktikaga käsikäes. Nad tahaksid veeta rohkem aega klassi ees ja saada praktikat erievates koolides. Üks uurimuses osalejatest tõi välja, et sooviks praktikat teha oma koolis, kus ta töötab.

Ülikoolis õppimist toetab esinemisoskus ja takistab esinemisjulgus. Intervjueeritavad tõid välja, et nad märkavad, et puudub esinemisjulgus ja -oskus. Intervjueeritavad rääkisid, et selliseid tunde võiks olla rohkem, kus saab reaalselt klassi ees olla ja sellega oma praktilist poolt täiendada. Need, kellel ei ole probleemi esinemisega, tõid samuti välja, et rohkem võiks olla praktilisi tunde.

Et ei peaks nii palju seal klassiruumis istuma ja kuiva teooriat kuulama. /.../Arvestatakse ka rohkem kogemustega õpetajatega./.../ Avatud ülikooli pool võiks olla kuidagi tõhusam töötavale õpetajale, just pedagoogiline pool. (Robert)

Motivatsiooni puudumine võib takistada õppimist. Enda motiveerimine on kõige suurem probleem kirjeldas paar intervjueeritavat. Üks intervjueeritud üliõpilane kirjeldas, et enne kui õppima hakkas, pean selleks pool aega vinguma, kui raske kõik on. Motivatsiooni tekitas intervjueeritavatele huvitav teema ja tagaasiside õppejõult. Motivatsioon kadus mitmel intervjueeritaval jälle kui pidi õppimiseks kuluvat aega kompenseerima pere pealt või kui suuremat osa õpitavast ei saanud oma töös reaalselt kasutada.

Intervjuudes ilmes, et üks uurimuses osaleja oli mõelnud, et jätab kõik sinna paika, kuid teine väitis, et oluline on sihtpunkti jõuda.

Foto 7. Eesmärk lõpetada ülikool. (Priimula)

Ülikoolis õppides saadi õpielamusi, mis valmistas rõõmu ja andis tunde, et said uusi teadmisi või uue asjaga hakkama. Intervjuudest tuli välja, et täiskasvanud õppija on eneseteadlik ning asub õppima kindlate ootustega.

4. Arutelu

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis.

Intervjuu tulemustest selgus, et kõiki õpioskusi, mis erinevad autorid oluliste õpioskustena välja toovad, ei tulnud uurimuses osalejate intervjuudest välja. Käesoleva uurimuse põhjal ei saa välja tuua, kas intervjuus osalenud ei teadvusta endale õppimisprotsessi või neil ei ole vaja läinud teatud õpioskusi. Näiteks oma aja organiseerimisoskust või millal, kus ja miks ning kuidas kasutada konkreetseid õppemeetodeid.

Cottrell (2001) ja Fisher (2004) toovad välja ühe olulise õpioskuse, mis on ajaplaneerimine ja oma aja organiseerimisoskus. Antud intervjuudest selgus, et intervjuueeritud üliõpilased hindavad oma ajaplaneerimisoskust ja aja otstarbekat kasutamist. Intervjuueeritavad kirjeldasid, et ajaplaneerimine alati ei õnnestunud. Toodi näiteks, et kui tuli midagi vahele, lükkus õppimine edasi. See on kooskõlas varasemate uurimustega, et tudengina on vaja osata leida aega õpinguteks, tööks kui ka pereliikmete ja seltsielu tarvis (Cottrell, 2001). Sarnaselt kinnitasid ka käesoleva uuringu lapsevanematest vastajad.

Intervjuudest selgus, et kutseõpetaja õppekaval olevad uurimuses osalejad on praktilise kogemusega inimgrupp. Täiskasvanud õppijad tulevad õppima kindla ootusega, nad peavad oluliseks eelnevaid kogemusi ja õpitava seostamist (Lään, 2014). Käesoleva uuringu raames järeldatakse, et kui oli olemas kogemus, osati teooriat paremini seostada. Sarnaselt tuuakse välja ka Põhikooli riiklikus õppekavas (2014), et õpioskus on seostada omandatud teadmisi varem õpituga ja kasutada õpitut erinevates olukordades. Tulemus on kooskõlas ülikoolis õppimiseks vajalike õpioskustega. Teooria peatükis toovad teisedki autorid Cottrell (2001) ja Goodi ja Brophy (1995, viidatud Kikas, s.a. j) ning Fisher (2004) esile, et kui oluline on uue ja olemasoleva vahel seose loomine. Seda sama kinnitab käesolev uuring.

Käesolevas uuringus tõid intervjuueeritavad välja, et neile meeldib rühmas õppida, kus tuuakse esile erinevad seisukohad ja toimub arutelu. Nad väitsid, et enesetunne on kindlam rühmas töötades. Toodi välja, et on oluline, kellega koos rühmas ollakse. Märja jt (2003) arvates on rühmatöö oskus kui lisaväärtus õppijale ja seisneb võimaluses arendada sotsiaalseid oskusi. Uuritavad kirjeldasid, et rühmatöö käigus õpitakse ja arendatakse koostööoskust, kus tuleb arvestada erinevate inimestega. Koostööoskuste vajalikkust ülikoolis õppimiseks on välja toonud mitmed õpioskusi käsitlevad autorid (Cottrell, 2001; Märja et al.,

2003). Sellega sarnaselt arvab Tüür (2003) oma uuringus, et õppijad peavad oluliseks toimivat tugivõrgustikku.

Cross (1981, viidatud Roosalu et al., 2012 j) liigitas täiskasvanute õppimist takistavad tegurid kolme rühma: indiviidi hetkeolukorrast tulenevad; süsteemist tulenevad; häälestusest tulenevad. Ka käesolevas uuringus toodi välja, et õppekava võiks olla korraldatud nii, et teooria tunde on vähem ja praktilisi tunde on rohkem. Praktilistes tundides sooviti saada teooriat praktikaga käsikäes. Uuringust selgus, et vajati rohkem esinemist klassi ees. Intervjuueritavad kirjeldasid, et koolis õppetöös osalemise asemel teeksid nad parema meelega koduseid töid. Antud töö autoril tekkis küsimus, kuidas leitakse see aeg õppetöök, kui eelnevalt tuli intervjuudest välja, et ajaplaneerimine tihti ei õnnestu. Järelikult võib olla tegemist pindmise õpihoiakuga. Pindmine suhtumine lähtub soovist saada ülesandega ühele poole võimalikult väikese vaevaga, jättes mulje, et nõudmised on täidetud (Biggs & Tang, 2008).

Täiskasvanud õppija toob õppeprotsessi kaasa oma kogemused ja eelnevad teadmised ning vajadused, mida õpetajal tuleb arvestada (Märja et al., 2003). Antud uuringu tulemused kinnitasid sama. Intervjuueritavad kirjeldasid, et nende õppimise vajadus oli saada uusi teadmisi, mida praktikas rakendada. Nende jaoks oli oluline huvitav õppejõud, kes andis teemat edasi arusaadavalt ja huvitavalt. Kui õppetöö eesmärgist ei saadud aru, oli motivatsioon ja huvi ka väiksem. Kehv õppekorraldus ja mitte vajalikud õppeained on õppimisele takistavaks (Roosalu, 2012). Sarnaselt toodi välja ka antud uuringus.

Uurimuses osalejad kirjeldasid, et enda motiveerimine oli kõige suurem probleem. Motivatsiooni tekitas uuritavatele huvitav teema ja tagasiside õppejõult. Motivatsioon kadus, kui õppimist tuli kompenseerida pere arvelt või kui suuremat osa õpitavast ei saanud oma töös reaalselt kasutada. Sarnaselt ütleb ka Tüür (2003) oma uuringus, et ekslik on arvata, et täiskasvanud õppija on üleliia iseseisev ja motiveeritud, tegelikkus on see, et ka täiskasvanud õppija vajab õpingute edukaks läbimiseks nii õpetaja julgustavat sõna kui ka rühmaliikmete ja lähikondlaste toetust. Ruul (2004; viidatud Tüür, 2003 j) märgib oma uuringus, et õpimotivatsiooni langust esineb väga paljudel õppuritel ja õpingute kestamise põhjused on seetõttu varmad tulema. Järelikult on vaja osata mitmeid õpioskusi, et elus läbi lüüa ja õpingud edukalt lõpetada. Sarnaselt kirjeldavad Beljajev ja Vanari (2005), et õppija saab oma õppimisoskust arendada, kui ta õpib tundma ning katsetab erinevaid õpistrateegiaid, -tehnikaid ja -võtteid.

Eesti õpilaste käsitlused ei vasta kaasaja nõudmistele, mis eeldavad kõrgemal tasemel mõtlemisvõimet, mitmesuguseid metakognitiivseid oskusi (Beljajev & Vanari, 2005). Antud

uurimustöös ei tulnud välja, millal, kus ja miks konkreetseid õppimistehnikaid kasutatakse. Selgusetuks jäi, kas nad ei eesmärgista õppimist või neil puudub õige õppemeetodi valiku oskus.

Antud uuringu tulemusi ei saa üldistada, kuid saab viie uuringus osaleja põhjal öelda, et nad olid praktilise erialaga inimesed. Nad õppisid pere ja töö kõrvalt, seega nad väärtustasid aega, mis kulus õppimisele. Nende õppimisvajadus seisnes uute teadmiste saamises ja selle rakendamises oma tööga. Uuritavad tõid välja, et õpivad osaliselt vajadusest, osaliselt enda soovist. Ühiselt kinnitasid kõik uuringus osalejad, et kui tahetakse jätkata pedagoogilist karjääri, on vaja tunnistust.

4.1. Töö kitsaskohad ja praktiline väärtus

Käesoleva uurimustöö kitsaskohaks võib pidada valimi väiksust (viis kutseõpetajat). Kindlasti oleks andnud parema ja selgema tulemuse suurem valim. Kuid positiivse poole pealt võib välja tuua, et uuringus osalesid ka mehed.

Kitsaskohana võib välja tuua, et puudus uurimustöö tegemise kogemus. Võttis aega, et aru saada, kuidas uurimustööd koostada. Seega ei olnud ajaplaneerimisoskust, kui palju võib aega kuluda mõnele uurimustöö osale.

Fotointervjuu puhul tuleb arvestada sellega, et see eeldab uurimuses osalejatelt suuremat pühendumist ning on oht, et foto unustatakse teha või fotografeerimine võib võtta aega ja seda peetakse tüütuks tegevuseks.

Töö tegemist mõjutas kehv inglise keele oskus. Oli vaja paluda tuttava abi ja kasutada sõnaraamatut. See kulutas planeeritust rohkem aega.

Antud uurimustöö andis vastuse arenguvajaduste kohta. Täiskasvanud õppijatele tuleks õpetada ülikoolis õppimise oskusi, näiteks oma aja otstarbekat kasutamisoskust ning kuidas eesmärgistada õppimist. Õppejõud võiksid õppimist rohkem juhendada, kuidas üliõpilased oma tööd paremini kavandaksid ning esitleksid.

Praktiliseks väärtuseks pean oma teadmiste suurenemist tänu antud uurimustööle, mis kindlasti aitab kaasa edu saavutamisele oma õppetöös, töös ja isiklikus elus.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis. Töö teoreetilises osas tutvustati mittetraditsioonilist õppijat kõrgkoolis ja õpioskusi. Kirjeldati ülikoolis vajalikke õpioskusi ja õppimist takistavaid tegureid. Uurimuse meetodika peatükis kirjeldati kvalitatiivset uurimisviisi, mis viidi läbi fotointervjuu põhjal. Andmeid koguti viielt ülikoolis õppivalt mittetraditsiooniliselt õppijalt, kes õppisid sessioonõppes ja käisid tööl või töötasid alaealise lapsekasvatamise kõrvalt. Fotod aitasid käivitada intervjuud ning igapäevaelu pildistamine aitas meenutada olulist teavet.

Uurimuse tulemusel selgus, et uurimuses osalejate jaoks oli oluline, kui nad saavad oma igapäevases töös ülikoolis õpitavat seostada ja ideid reaalselt kasutada. Kutseõpetaja õppekaval olevad uurimuses osalejad olid praktilise kogemustega inimgrupp. Täiskasvanud õppijad tulid õppima kindla ootusega.

Uurimuse tulemused näitasid, et puudu jäi planeerimisoskusest, mis aitaks tegutseda vastavalt tähtaegadele ning õppimise eesmärgistamine. Selleks, et tänapäeval saavutada edu, on vaja kiirelt kohaneda ühiskonnas. See tingib arenguvajaduse omandama teadmisi õigete õppemeetodite valikutes ning rakendama neid.

Autor loodab, et käesoleva uurimistöö tulemused aitavad kaasa mittetraditsioonilisele õppijale ülikoolis õppimiseks vajalike õpioskuste kasutamisele.

Märksõnad: mittetraditsiooniline õppija, õpioskused, fotointervjuu, kõrgkool, elukestev õpe, õppimist toetavad ja takistavad tegurid

Summary

This bachelor thesis seeks to clear up the non-traditional learners' learning skills in a higher education institution for studying in a vocation teacher program and how the vocational teachers describe studying in a higher education institution. In the theoretical part, the non-traditional learners in a higher education institution and the learning skills were described. The learning skills required in university and obstacles to learning were outlined. In the research methodology chapter, the quantitative method of research was described, which was conducted based on photo interviews. Data were gathered from five non-traditional university learners, who were studying in session studies and were working at the same time, or were working while raising a minor child. Photos helped to introduce interviews and taking photos of everyday life helped to remember important information.

The research identified that it was important for the interviewees that they could relate what they learnt in university with their everyday work and use the ideas in real life. The participants studying in the vocational teacher program constituted a group of people who had practical experiences. The adult learners had come to study with certain expectations.

The research findings showed that the participants lacked planning skills, which would help them to act according to deadlines, and purposefulness of studying.

In order to be successful in the contemporary world, one needs to be adapting rapidly in society. This requires development for acquiring knowledge about appropriate learning methods and how to use them.

The author hopes that this research helps non-traditional learners to use relevant learning skills for studying at a university.

Keywords: non-traditional learner, learning skills, photo interview, high education institution, lifelong learning, factors that help and hinder learning

Tänu sõnad

Täna viite kutseõpetajat, kes osalesid minu uurimuse töös. Väga tänan oma juhendajat Mari Karmi lõputöö juhendamise eest. Täna Maiut, kes tegi minu tööle keeleteoimetust. Täna elukaaslast mõistva ja toetava suhtumise eest, kes lisaks isarollile täitis ka emarolli.

Autorluse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Autori allkiri:

Kuupäev:

Kasutatud kirjandus

- Azevedo, R., & Cromley, J. G. (2004). Does Training on Self-Regulated Learning Facilitate Students' Learning With Hypermedia?. *Journal of Educational Psychology*, 96(3), 523-535
- Beljajev, R., & Vanari, K. (2005). Õppimine ja õppimisoskuste arendamine täiskasvanuna. Sisekaitseakadeemia. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/16254/Oppimine_oppimisoskuste_arendamine.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Biggs & Tang. (2008). Õppimist väärtustav õpetamine ülikoolis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Bukhave, E. B., & Huniche, L. (2016). Photo-interviewing to explore everyday occupation: Benefits and issues. *Journal of Occupational Science*, 23(1), 96-107.
- Cottrell, S. 2001. Teaching study skills and supporting learning. Houndmills: Palgrave Macmillan
- Dismore, H. (2016). Learning to learn in higher education: developing a modus vivendi. *International Journal of Lifelong Education*, 1-16.
- Eensaar, T. (2003). *Elukestva õppe põhitserminoloogia inglise-eesti seletav sõnastik Euroopa komisjoni dokumentide põhjal*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool: Filosoofiateaduskond.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107-115.
- Espenberg, K., Beilmann, M., Rahnu, M., Reincke, E., & Themas, E. (2012). Õpingute katkestamise põhjused kutseõppes. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40741/Kutsehar_katkestamine.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Fisher, R. (2004). Õpetame lapsi õppima. Tartu: AS Atlex
- Gettinger, M., & Seibert, J. K. (2002). Contributions of Study Skills to Academic Competence. *School Psychology Review*, 31(3), 350-365

- Haaristo, H. S., & Kaldoja, K. (2010). *Missugune on eesti üliõpilaskond? SA Poliitikauuringute Keskus PRAXIS 2010*. Külastatud aadressil http://eyl.ee/public/files/Missugune_on_Eesti_Yliopilaskond_090710.pdf
- Haaviste, K. (2009). *Lasteaiaõpetajate koolitusvajaduste ja –võimaluste analüüs Jõgevamaa näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Haidak, T. (2009) Täiskasvanud õppija - Andragoogi Taskuteatmik. Külastatud aadressil <http://andragoogika.weebly.com/taumliskasvanud-otildeppija.html>
- Haridus- ja teadusministeerium. (2014). *Eesti elukestva õppe strateegia 2020*. (2014).Tallinn: Haridus- ja teadusministeerium.Külastatud aadressil<https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Harper, D. (2002). Talking about pictures: A case for photo elicitation. *Visual studies*, 17(1), 13-26.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). Uuri ja kirjuta. *Medicina*.
- Illeris, K. (2003). What is significant for adults' learning?. *Current is currensnt issues in adult learning and motivation*, 374, 23.
- Jõgi, A-L. & Aus, K. (2013). Õpipädevus. E. Kikas, & A. Toomela (Toim), Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes: üldpädevused ja nende arendamine (lk 78- 90). Tallinn: Haridus- ja teadusministeerium
- Kasworm, C. E. (2003). Setting the stage: Adults in higher education. *New directions for student services*, 2003(102), 3-10
- Kikas, E.Toomela, A. (2013). Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Külastatud aadressilhttps://www.hm.ee/sites/default/files/oppimine_ja_opetamine_iii_kooliastmes.pdf
- Kikas. E. (s.a). Õppimine ja õpioskused. Külastatud aadressil www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/oppimine_ja_opioskused.pdf
- Krull, E. (2000). Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Laherand, M. L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. *Tallinn: OÜ Infotrükk*, 384.
- Lundberg, C. (2003). The Influence of Time-Limitations, Faculty, and Peer Relationships on Adult Student Learning: A Causal Model. *The Journal of Higher Education*,74(6), 665-688

- Lään, K. (2014). *Magistritöö koostamise protsess täiskasvanud õppija hinnangutes Tartu Ülikooli näitel*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Masso, A., Salvet, S., & Lepik, K. (2014). Kvalitatiivse analüüsi tarkvara. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivse-analyysitarkvara>
- Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution. Külastatud aadressil http://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/39517/ssoar-2014-mayring-Qualitative_content_analysis_theoretical_foundation.pdf?sequence
- Merriam, S. B., Caffarella, R. S., & Baumgartner, L. M. (2012). *Learning in adulthood: A comprehensive guide*. John Wiley & Sons.
- Mezirow, J. (1997). Transformative Learning: Theory to Practice. *New Direction for Adult and Continuing Education*, 74, 5-12.
- Märja, T., Lõhmus, M., & Jõgi, L. (2003). Andragoogika. *Raamat õppimiseks ja õpetamiseks*. Kirjastus: Ilo
- Ots, A. (2005). Õpioskused- õpilase areng ja selle soodustamine koolis. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus
- Põhikooli riiklik õppekava seadus*(2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020>
- Richardson, J. T. (2011). Approaches to studying, conceptions of learning and learning styles in higher education. *Learning and Individual Differences*, 21(3), 288-293. Külastatud aadressil
- Roosalu, T. (2010). Kolmekesi elukestvas õppes: õppija, kool ja tööandja. Külastatud aadressil http://www.andras.ee/ul/Triin_Roosalu_Kolmekesi_elukestvas_oppes.pdf
- Roosalu, T., Roosmaa, E. L., Lindemann, K., & Reiska, E. (2013). Täiskasvanud õppijad Eesti kõrgharidussüsteemis. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40995/Taiskasvanud_oppija_2.pdf;sequence=1

- Roosalu, T., Roosmaa, E.-L., Saar, E., & Tamm, A. (2012). *Mittetraditsiooniline tudeng kõrgkoolis*. Primus projekti Õppija 2.0 uuring. Külastatud aadressil https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40755/KHaridus_mittetrad_tudeng.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ruohotie, P., Korpola, K. (2008). Muutused ühiskonnas, koolituses ja tööhõives: kuidas kohaneda? Külastatud aadressil <https://www.scribd.com/doc/29988845/Muutuseduhiskonnas-koolituses-ja-toohoives-P-Ruohotie-K-Korpelainen#scribd>
- Tsiviilseadustiku üldosa seadus* (2008). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/112032015106>
- Täht, K., Harro, J., Must, O., & Realo, A. (2013). Kõrgkool ja psühholoogia. Külastatud aadressil http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40981/KHaridus_psyhholoogia_ja_korgkool.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tüür, E. (2013). *Mittetraditsioonilise õppija kutseõpingute valiku motiivid ja õpinguid mõjutavad tegurid*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Wolters, C. A. (2010). Self-regulated learning and the 21st century competencies. *Universidad de Houston: Department of Educational Psychology*. Consultado en: http://www.hewlett.org/uploads/Self_Regulated_Learning__21st_Century_Competicencies.pdf.
- Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu Ülikool.

Lisad

Lisa 1. Juhend uuritavatele

Juhend

Mina olen Jaanika Vint. Õpin Tartu Ülikoolis kutseõpetaja õppekaval. Pöördun sinu poole seoses oma bakalaureusetööga teemal täiskasvanute õppimine ülikoolis. Kuna uuritavateks olen kavandanud teise aasta kutseõpetaja õppekaval õppivad (täiskasvanud) üliõpilased, siis sa sobid hästi uurimuses osalema. Uurimustöö eesmärk on välja selgitada, kuidas täiskasvanud üliõpilane õpib.

Uurimustöö meetodiks on fotointervjuu, seepärast palun sul teha fotosid omam õppimisest 12 päeva jooksul. Fotod tuleb teha enne õppesessiooni, sessiooni kestel ja peale õppesessiooni. Fotodel tuleb jäädvustada neid hetki, mil Sa õpid. Õppimine võib toimuda koolis, kodus või hoopis ootamatutes kohtades. Fotodel ei pea olema näha inimesi, kuid võib olla.

Fotode tegemisel võid kasutada telefoni pildistamise funktsiooni.

Fotode tegemise arv ei ole piiratud. Võid teha igast situatsioonist 1 või 2 pilti. Uurimustöös kasutan fotosid ainult sinu nõusolekul.

Kui fotod on tehtud, palun saada need minu e-posti aadressile.

Peale fotode tegemise lõppu lepime kokku intervjuu aja. Seal räägime tehtud fotodest. Aega võib selleks kuluda 1-2 tundi. Et intervjuu paremini sujuks, võid teha märkmeid fotode kohta. Kui foto ununes teha, võid selle mõtte anda edasi joonistades või kirja panna märkmed.

Intervjuudest saadud infot kasutatakse ainult uurimustöö tegemiseks. Isikuid ei avaldata ning uuritavatele antakse identiteedi kaitsmiseks pseudonüümid.

Minu kontaktandmed:

E-post:

Tel.nr.

Lisa 2. Intervjuu kava

Töö eesmärk

Uuringu eesmärk oli välja selgitada mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks ja kuidas kutseõpetajad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis.

Töö uurimisküsimused

- Kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad õppimist kõrgkoolis?
- Kuidas mittetraditsioonilised õppijad kirjeldavad erinevate õpioskuste kasutamist?

Esimene osa

Mis sellel pildil tehakse? Kirjelda palun!

Mis tund see on?

Mida sa õppisid sellest tunnist?

Mida sina tegid tunnis?

Sa oled teinud sellest seminarist pildi, kirjelda palun miks!

Mida sa arvad seminaridest? Loengutest? Praktikumidest? Rühmatöödest?

Kuidas toimus arutelu?

Kuidas sa võtad osa seminaridest? Loengutest? Rühmatöödest? Praktikumidest?

Kuidas sa leiad vajaliku materjali kodutöödeks?

Millised kodutööd meeldivad sulle kõige rohkem?

Millised kodutööd sulle ei meeldi?

Mida sa arvad ettekannete tegemisest?

Kuidas sa tead, et sa õppisid siin?

Mida sa selleks tegema pidid?

Kuidas sa tavaliselt kodus õpid?

Teine osa

Kuidas sa leiad aega pere kõrvalt õppimiseks?

Mida sa arvad õppimisest ülikoolis?

Kuidas sa tavaliselt õpid?

Kuidas sa leiad aega õppimise jaoks?

Nimi?

Vanus?

Kas sa tööd hetkel?

Kes kuuluvad sinu perekonda?

Mis aastal lõpetasid viimati kooli?

Miks otsustasid asuda õppima ülikooli?

Mis seob sind õpitava erialaga?

Miks valisid kutseõpetaja eriala?

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jaanika Vint

(sünnikuupäev: 21.01.1979)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
Mittetraditsioonilise õppija õpioskused kõrgkoolis kutseõpetaja õppekaval õppimiseks,

mille juhendaja on Mari Karm,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja
lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas
digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

1.3. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

2. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 25.05.2017